

SDRU   K

SDRUŽENÍ
KNIHOVEN ČR

ROČENKA

2023

OBSAH

ZPRÁVA O ČINNOSTI	4	ZPRÁVY O ČINNOSTI SEKČÍ	17
Členská základna	4	Sekce pro akvizici	17
Projekty a aktivity	4	Sekce pro bibliografii	26
ZPRÁVA ZE ZASEDÁNÍ A ČINNOSTI ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNICKÉ RADY ZA ROK 2023	10	Sekce pro historické fondy	28
VÝSTUPY Z JEDNÁNÍ RADY PRO MLÁDEŽ, NEFORMÁLNÍ A ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ	11	Sekce pro informační technologie	31
ZPRÁVA ZE ZASEDÁNÍ MEZIREZORTNÍ KOMISE MK ČR A MŠMT ZA ROK 2023	12	Sekce pro informační vzdělávání uživatelů	32
UZAVŘENÍ MEMORANDA MEZI SDRUŽENÍM KNIHOVEN ČR A NÁRODNÍM PEDAGOGICKÝM INSTITUTEM ČR	13	Sekce pro městské knihovny	33
KNIHOVNY.CZ	14	Sekce SDRUK pro PR a marketing	34
REVIZNÍ ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ SDRUK ZA ROK 2023	15	Sekce pro regionální funkce	37
Výsledek hospodaření v roce 2023	15	Sekce pro služby	38

Vážení čtenáři,

s potěšením Vám předkládáme výroční zprávu Sdružení knihoven ČR za rok 2023. Tento dokument je nejen přehledem naší činnosti, ale také oslavou úspěchů, kterých jsme společně dosáhli v oblasti rozvoje knihovnické a informační sféry.

Rok 2023 byl ve znamení spolupráce, inovací a strategických rozhodnutí. Společně jsme se podíleli na významných projektech, jako je modernizace platformy Knihovny.cz, posílení česko-německé knihovnické spolupráce a pořádání inspirativních konferencí, které formovaly budoucnost knihoven v České republice. Zároveň jsme se intenzivně věnovali podpoře čtenářské gramotnosti, digitalizaci a integraci nových technologií do knihovnické praxe.

Důležitým milníkem bylo také uzavření Memoranda o spolupráci mezi Sdružením knihoven ČR a Národním pedagogickým institutem ČR, které otevřelo nové možnosti v oblasti vzdělávání a propojilo knihovny s dalšími kulturními a vzdělávacími institucemi.

Děkujeme všem, kteří se podíleli na realizaci našich projektů, ať už jako partneři, členové, nebo podporovatelé. Vaše nadšení a odhodlání posouvají české knihovnictví stále dál a my jsme hrdí, že můžeme být součástí této proměny.

Přejeme Vám příjemné čtení a těšíme se na další rok plný výzev, spolupráce a úspěchů.

S úctou

RNDr. Tomáš Řehák

Předseda Sdružení knihoven ČR

ZPRÁVA O ČINNOSTI

V roce 2023 se Sdružení knihoven ČR zaměřilo na podporu čtenářské a informační gramotnosti a rozvoj spolupráce s dalšími institucemi. Klíčovými aktivitami bylo zajištění provozu a rozvoje portálu Knihovny.cz, organizace odborných konferencí, jako byly Knihovny současnosti a Long Story Short, a prohlubování česko-německé spolupráce v knihovnickém sektoru. Důležitým milníkem bylo uzavření Memoranda o spolupráci s Národním pedagogickým institutem ČR, které posílilo roli knihoven ve vzdělávacím procesu. Zároveň byly rozvíjeny inovace v oblasti digitalizace, zavádění nových technologií a integrace knihoven do celoživotního vzdělávání. Tyto aktivity přispěly k upevnění pozice knihoven jako klíčových center vzdělanosti a kultury v České republice.

ČLENSKÁ ZÁKLADNA

Na konci roku 2023 mělo Sdružení knihoven 92 členů.

Valná hromada 2023 (<https://sdruk.cz/zapis-z-valne-hromady-19-dubna-2023/>) se uskutečnila 19. dubna ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové a schválila změnu právnické osoby, a to ze zájmového sdružení právnických osob

na zapsaný spolek, zároveň schválila změnu stanov. Také byl schválen vstup do mezinárodní organizace EBLIDA (<https://eblida.org/en/>).

Zápisy z Valné hromady jsou k dispozici na stránkách www.sdruk.cz.

PROJEKTY A AKTIVITY

Sdružení knihoven ČR – Strategický partner knihoven v ČR

Projekt spolupráce s Norskou asociací knihoven, který byl podpořen z Fondů EHP a Norska, skončil v březnu 2023.

V lednu se uskutečnila ve spolupráci s Městskou knihovnou v Praze konference Do černého: <https://sdruk.cz/do-cerneho/>.

Akce se zaměřila na udržitelný život ve městě a komunitách. Program zahrnoval přednášky odborníků na témata jako partnerství knihovnických asociací, osobní odolnost, ekologický aktivismus, participace dětí v plánovacích

procesech, budoucnost měst a kvalita veřejného prostoru. Součástí byly také panelové diskuse a workshopy zaměřené na udržitelnost a komunitní rozvoj.

Záznam z akce je na YouTube Sdružení knihoven ČR.

V březnu také proběhla závěrečná kontrola projektu ze strany Ministerstva financí ČR, která neshledala žádné nedostatky v plnění projektu. Projekt byl tedy oficiálně ukončen.

Všechny výstupy jsou na <https://sdruk.cz/projekty/strategicky-partner-knihoven-v-cr/> v českém a anglickém jazyce, a to včetně strategických dokumentů, které v rámci této aktivity vznikly a pomáhají Sdružení knihoven ČR naplňovat jeho poslání.

České a německé knihovny spolupracují

Projekt České a německé knihovny spolupracují je tříletá iniciativa (2022–2025) mezi Sdružením knihoven ČR (SDRUK ČR) a Bibliothek und Information Deutschland (BID). Cílem je sblížit české a německé knihovnictví, usnadnit přenos praxe a know-how a propojovat knihovny i knihovníky prostřednictvím stáží a studijních cest.

Partnerství bylo formálně zahájeno podpisem Memoranda o spolupráci na konferenci Knihovny současnosti v roce 2021

za účasti prezidentky BID Dr. Sabine Homilius a předsedy SDRUK ČR RNDr. Tomáše Řeháka.

V rámci projektu jsou organizovány stáže v Německu, zaměřené na klíčovou roli knihoven v podpoře demokracie a rozvoji občanské společnosti. Stáže umožňují knihovníkům získat nové poznatky a dovednosti pro rozvoj občanské společnosti v českých knihovnách.

Česko-německá knihovnická spolupráce v roce 2023

- **Cesta českých knihovníků do Německa:** V roce 2023 navštívili zástupci českých knihoven město Hannover, kde se konal největší německý knihovnický kongres. Jako spítkři vystoupili i čeští kolegové a kolegyně s nejrůznějšími tématy. Nutno dodat, že konkurence mezi přihlášenými příspěvky je veliká, a proto je každé české vystoupení úspěchem.
- **Návštěva německé delegace v Česku:**
  - Na konferenci **Knihovny současnosti 2023** dorazila početná výprava německých knihovníků.
  - Keynote řečnicí byla paní Ulrike Krass, která představila situaci německých veřejných knihoven po pandemii na příkladu knihovny ve Freiburgu.

- V rámci bloku **Young** vystoupily dvě hostky z Německa.
- Po konferenci německá skupina procestovala české knihovny, včetně:
  - Krajské knihovny v Liberci,
  - Knihovny Ústeckého kraje,
  - Vědecké knihovny v Olomouci,
  - Krajské knihovny Vysočina,
  - Městské knihovny v Písku,
  - Městské knihovny v Praze,
  - Národní knihovny ČR,
  - Národní technické knihovny.
- Výstupy z této návštěvy jsou k dispozici na webu **librarynextdoor.net** a stránkách Bibliothek und Information International.
- **Individuální studijní cesty:**
  - V roce 2023 navštívily české knihovny Miriam Akam a Carmela Rizzuto, jejichž návštěvy byly součástí programu individuálních stáží.

Tyto aktivity ukazují intenzivní spolupráci mezi českými a německými knihovnami, která pomáhá sdílet znalosti a zkušenosti na obou stranách.

Projekt podporuje Ministerstvo kultury ČR prostřednictvím programu VISK.

Pro více informací navštivte oficiální stránku projektu:

<https://www.librarynextdoor.net/>.

Long Story Short

Rok 2023 přinesl jednu z nejvýznamnějších událostí pro ředitele a vedoucí pracovníky knihoven i dalších kulturních institucí – konferenci Long Story Short: Odvaha posouvat hranice. Tato jednodenní akce, která se konala 30. května v ikonickém Červeném kostele Vědecké knihovny v Olomouci, představila výjimečný prostor pro inspiraci, sdílení zkušeností a hledání nových cest v řízení a vedení lidí.

Konference byla cíleně zaměřena na vedoucí pracovníky usilující o pozitivní změny a inovace. Program, inspirovaný formátem TED Talks, nabídl intenzivní a poutavý obsah. Na pódiu se vystřídalo 12 řečníků z knihovnického prostředí, kulturního sektoru, neziskových organizací i byznysu. Sdíleli své zkušenosti s implementací změn, které posunuly hranice možného v jejich organizacích.

Každý řečník prošel intenzivním školením pod vedením Martina Vasqueze, experta na prezentační dovednosti. Workshop a individuální konzultace jim pomohly připravit

inspirativní a koncentrované přednášky přizpůsobené cílové skupině. Tato příprava byla náročná, ale zároveň přinesla i pro řečníky samotné cennou zkušenost, která obohatila jejich prezentační dovednosti.

Moderování akce se ujali Martina Wolna a Marek Uhlíř, zkušení profesionálové z knihovnické oblasti. Kromě přednášek byl kladen důraz i na networking, který probíhal během přestávek a neformálních setkání po skončení oficiálního programu.

Konferenci navštívilo 72 účastníků, kteří měli možnost propojit se s kolegy z různých institucí a načerpat inspiraci pro své další profesní kroky. Celý program byl navíc zaznamenán a je veřejně dostupný na YouTube, což umožňuje sdílení získaných poznatků s širší odbornou i laickou veřejností:

<https://youtu.be/1TCaxOimWlw>.

Tato konference byla více než jen jednorázovou událostí – stala se platformou pro sdílení odvahy posouvat hranice a inspirovat se navzájem. Díky podpoře Ministerstva kultury ČR, Nadace OSF a společnosti Sonnentor mohla akce dosáhnout vysoké úrovně kvality.

S radostí oznamujeme, že na základě pozitivní odezvy připravujeme další ročník této inspirativní konference. Long Story Short: Odvaha bránit demokracii se uskuteční 21. května 2025 v Hradci Králové a my věříme, že přinese další nezapomenutelné zážitky a podněty k pozitivním změnám.

Knihovny současnosti 2023: Za prahem změn

Ve dnech 12. až 14. září 2023 se na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci uskutečnil již 31. ročník největší české knihovnické konference – Knihovny současnosti 2023. Tato prestižní událost, kterou každoročně pořádá Sdružení knihoven ČR, přilákala stovky odborníků z oblasti knihovnictví, kultury a vzdělávání, aby společně reflektovali současné výzvy a budoucí směřování knihoven.

Hlavní témata konference

S podtitulem Za prahem změn se konference zaměřila na nejaktuálnější výzvy, kterým knihovny čelí v éře digitalizace, technologického pokroku a měnících se potřeb společnosti. Program nabídl bohaté spektrum přednášek, panelových diskusí a workshopů, které pokryly širokou škálu témat:

- **Mediální a digitální gramotnost**

Mediální vzdělávání bylo zvoleno jako klíčové téma pro roky 2023 a 2024. Přednášky a workshopy ukázaly, jak mohou knihovny aktivně přispívat k rozvoji kritického myšlení a digitální gramotnosti ve společnosti, a to nejen prostřednictvím vzdělávacích aktivit, ale také díky integraci nových technologií do svých služeb.

- **Technologie a inovace v knihovnách**

Velká pozornost byla věnována technologickým trendům, jako je automatizace, robotizace, umělá inteligence a práce

s velkými daty. Diskuse se zaměřily na praktické dopady těchto inovací na každodenní provoz knihoven a jejich roli v poskytování moderních služeb pro uživatele.

• **Knihovny jako centra společnosti**

Konference také otevřela debatu o knihovnách jako klíčových pilířích veřejného prostoru a komunitního života. Řešilo se sociální poslání knihoven, jejich role v podpoře občanského života a zapojení do řešení celospolečenských výzev, jako je inkluze, vzdělávání a kulturní diverzita.

Program a průběh akce

Během tří dnů konference vystoupilo několik desítek přednášejících, včetně renomovaných odborníků z knihovnické sféry, akademického prostředí i komerčního sektoru. Program zahrnoval inspirativní keynote přednášky, tematické sekce a interaktivní workshopy, které účastníkům nabídly možnost nejen získat nové znalosti, ale také aktivně se zapojit do diskusí a výměny zkušeností.

Nechyběly ani neformální aktivity, jako společenský večer, který poskytl prostor pro networking a budování profesních kontaktů. Účastníci mohli sdílet své zkušenosti a diskutovat o praktických výzvách a řešeních v neformálním prostředí.

Výstupy a přínos konference

Konference Knihovny současnosti 2023 byla opět významnou platformou pro reflexi a sdílení zkušeností. Zúčastnilo se jí více než 400 účastníků z celé České republiky i zahraničí. Všichni měli možnost čerpat inspiraci z reálných příkladů, získat nové poznatky o aktuálních trendech a navázat cenné profesní kontakty.

Videozáznamy z přednášek a panelových diskusí jsou dostupné na oficiálním YouTube kanálu Sdružení knihoven ČR, což umožňuje sdílení obsahu i s těmi, kteří se akce nemohli zúčastnit. Tento krok podtrhuje otevřenost a inkluzivnost konference, která usiluje o rozvoj knihovnické profese na všech úrovních: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLesHXWobnVrvRJZ33d5sU3RzKAxXJvRHH>.

Senioři do onlinu

Desítky knihoven napříč Českou republikou od roku 2022 zpřístupňují technologie seniorům prostřednictvím projektu „Senioři do onlinu – Digitální odysea v knihovnách“, který do knihoven přináší SDRUK, [Nadace Vodafone](#) (v rámci projektu [Digitální odysea](#)), [Elpida](#) a [Moudrá Sovička](#).

Cílem projektu je co nejvíce **zpřístupnit moderní technologie a digitální vzdělávání seniorům**, aby byli sebevědomější,

samostatnější, mohli být více v kontaktu s rodinou a blízkými, zapojovat se do společenského života a získali nové možnosti, jak se vzdělávat.

V roce 2022 se do projektu zapojilo ve zkušebním ročníku 22 knihoven, od tohoto roku se pak projekt rozběhl naplno a na loď na vlnách digitálního dobrodružství se nalodilo dalších 20 knihoven.

Knihovny, které se do projektu zapojily, rozšířily svou nabídku o **novou službu**. Služba je určena pro seniory 65+, kteří mají chuť a motivaci vydat se do online prostoru, ale neví, jak začít, nebo se obávají, že to nezvládnou.

Díky této službě získají možnost si to vyzkoušet a **bezplatně si zapůjčit domů chytré zařízení s datovou SIM kartou**, dostanou podpůrné materiály, které je provedou základními úkony a proškolený knihovník či knihovnice jim trpělivě a vstřícně vysvětlí práci se zařízením, zodpoví základní dotazy a nasměruje k dalšímu studiu.

Polovina zapojených knihoven v rámci projektu pořádá **kurzy práce s chytrými zařízeními**.

Jak projekt vznikl a jakým prošel vývojem si můžete přečíst v článku v časopise Duha: <https://duha.mzk.cz/clanky/digitalni-odysea-v-knihovnach>.

Online konferenční místnosti: Nástroj pro rozvoj knihoven

V roce 2023 byly knihovnám k dispozici licence ZOOM ve verzi PRO, které umožňovaly realizovat interní i veřejné akce vzdělávacího a kulturního charakteru. Platforma nabídla široké možnosti využití, včetně práce ve skupinách, sdílení tabulí, dotazníků, chatů s automatickým přehledem, nahrávání a přímého streamování na sociální sítě. Navíc byla integrována AI, například pro shrnutí jednání a schůzek. V případě potřeby byla licence rozšířena o ZOOM WEBINAR pro pořádání webinářů. Licence byly využívány hlavně pro interní školení, pracovní schůzky a vstupy zahraničních hostů, například během konference Knihovny současnosti 2023. Online formát přináší úspory nákladů i času a zároveň umožňuje větší dostupnost akcí. I přes útlum zájmu o online formáty u veřejnosti zůstává ZOOM efektivním nástrojem pro spolupráci na národních i mezinárodních projektech a je plánováno jeho další využití.

PR vzdělávání

V roce 2023 byly pro členy Sdružení připraveny a zveřejněny dva webináře pro PR pracovníky, a to Strategické plánování a PR v knihovnách, které připravila Věra Ondřichová.

ZPRÁVA ZE ZASEDÁNÍ A ČINNOSTI ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNICKÉ RADY ZA ROK 2023

V roce 2023 byla činnost Ústřední knihovnické rady (ÚKR) zaměřena na podporu klíčových projektů a strategických iniciativ, které přispívají k rozvoji českého knihovnictví. Jedním z hlavních témat bylo zpřístupnění digitálního obsahu pod licencí děl nedostupných na trhu a dále problematika uchování národního zvukového dědictví. ÚKR se také intenzivně věnovala přípravě trojnásobné novely legislativy povinného výtisku, která má zajistit dlouhodobé uchování a zpřístupnění elektronických dokumentů.

V rámci Národního plánu obnovy byly podpořeny projekty zaměřené na kreativní učení, digitalizaci kulturního sektoru a rozvoj regionálních kulturních center. Zvláštní důraz byl kladen na zvyšování kompetencí kulturních a kreativních pracovníků prostřednictvím vzdělávacích programů a individuálních tvůrčích pobytů.

V roce 2023 se konalo několik významných jednání, včetně schůzky s ministrem kultury, kde byla projednávána budoucnost legislativy i financování klíčových dotačních programů, jako je VISK. I přes rozdělení finančních prostředků

došlo k obecnému konsensu, že jejich navýšení je nezbytné pro dlouhodobý rozvoj knihoven. Mezi další aktivity ÚKR patřilo naplňování Koncepce rozvoje knihoven na léta 2021–2027 a podpora programu na zvýšení čtenářské gramotnosti.

Rok 2023 potvrdil význam spolupráce mezi knihovnami, kulturními institucemi a státní správou při zajišťování strategických cílů, které přispívají k modernizaci českého knihovnictví a jeho lepšímu propojení s veřejností i odbornou sférou.

VÝSTUPY Z JEDNÁNÍ RADY PRO MLÁDEŽ, NEFORMÁLNÍ A ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Zástupci Sdružení knihoven ČR jsou aktivní v Radě pro mládež, neformální a zájmové vzdělávání, poradního orgánu ministra školství, mládeže a tělovýchovy.

V roce 2023 proběhla dvě klíčová jednání Rady pro mládež, neformální a zájmové vzdělávání. První setkání se konalo 16. února a bylo zaměřeno na představení nových členů Rady a strategických dokumentů, včetně Dlouhodobého záměru ČR 2023–2027. Tento dokument se soustředí na rozvoj potenciálu jednotlivců, propojení formálního, neformálního a zájmového vzdělávání, podporu školských zařízení a organizací pracujících s dětmi a mládeží. Dále byly diskutovány teze k zákonu o podpoře práce s dětmi a mládeží, jehož cílem je ukotvit financování organizací, podpořit dobrovolnictví a vzdělávání pracovníků a zavést osvědčení „Organizace naplňující veřejný zájem“. Představen byl také návrh struktury orgánů pro tvorbu a realizaci koncepcí mládeže, zahrnující zapojení Rady, Národní pracovní skupiny, poradního Youth Panelu a mezirezortní spolupráci.

Druhé jednání, které proběhlo 2. listopadu, se soustředilo na stav implementace Dlouhodobého záměru ČR, který byl předložen k projednání vládou ČR. Byly rovněž prezentovány personální změny v nově vzniklém odboru pro mládež MŠMT a návrh rozpočtu na rok 2024, přičemž byl schválen rozpočet ve výši 267 milionů Kč s možností navýšení. Diskutovány byly koncepční materiály MŠMT, včetně plánů podpory pohybu dětí a státní politiky školního sportu na období 2024–2028, a příprava strategického dokumentu k tématu mládeže. Mezi další body jednání patřilo představení konceptu uznávání nestátních neziskových organizací MŠMT a návrh dětského certifikátu zajišťujícího bezpečnost práce s dětmi. Byla rovněž diskutována mezinárodní spolupráce v oblasti mládeže a zástupci SDRUK vznesli žádost o zapojení do tvorby strategického dokumentu pro mládež.

Jednání přinesla zásadní kroky k rozvoji podpory mládeže a vzdělávacích aktivit, s důrazem na propojení formálního a neformálního vzdělávání, dobrovolnictví a mezinárodní spolupráci. Výsledky těchto jednání vytvořily pevné základy pro další strategické kroky v oblasti práce s mládeží v České republice.

ZPRÁVA ZE ZASEDÁNÍ MEZIREZORTNÍ KOMISE MK ČR A MŠMT ZA ROK 2023

V roce 2023 proběhla tři klíčová setkání na Ministerstvu kultury ČR, která se zaměřila na propojení kulturních a vzdělávacích institucí a posílení role knihoven v oblasti vzdělávání. Jedním z hlavních témat byla revize rámcových vzdělávacích programů (RVP) s cílem zakotvit kulturní kompetence jako klíčovou součást vzdělávání. Diskutována byla i otázka zpřístupnění paměťových institucí dětem a pedagogům, přičemž se hledaly alternativní formy, například prostřednictvím digitálních prezentací.

Dalšími významnými body jednání byla aktualizace metodických pokynů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) pro školní knihovny a novela Standardu veřejných knihovnických a informačních služeb, která kladla důraz na spolupráci knihoven a vzdělávacích institucí. V souvislosti s tím bylo také projednáno memorandum mezi Národním pedagogickým institutem (NPI) a Sdružením knihoven ČR (SDRUK), které podporuje čtenářskou gramotnost a roli knihoven jako center dalšího vzdělávání.

Setkání se věnovala také projektům zaměřeným na podporu dětského čtenářství, například Centru české dětské knihy, financovanému z Norských fondů, a mezinárodnímu průzkumu PIRLS 2021, který zdůraznil důležitost spolupráce mezi školami a knihovnami při rozvoji čtenářských dovedností. Další diskuse zahrnovaly roli knihoven jako výzkumných organizací a možnosti čerpání podpory z Národního plánu obnovy pro projekty zaměřené na kulturní vzdělávání.

Tato jednání přinesla konkrétní kroky ke zlepšení spolupráce mezi knihovnami, školami a dalšími kulturními institucemi, čímž byla posílena jejich role v oblasti vzdělávání, čtenářské gramotnosti a kulturního rozvoje. Výsledky těchto jednání budou dále rozpracovány na nadcházejících setkáních.

UZAVŘENÍ MEMORANDA MEZI SDRUŽENÍM KNIHOVEN ČR A NÁRODNÍM PEDAGOGICKÝM INSTITUTEM ČR

Dne 7. března 2023 bylo podepsáno Memorandum o spolupráci mezi Sdružením knihoven ČR (SDRUK) a Národním pedagogickým institutem ČR (NPI). Dokument, podepsaný předsedou SDRUK RNDr. Tomášem Řehákem a ředitelem NPI Mgr. Ivem Jupou, má za cíl zlepšit komunikaci mezi oběma institucemi a propojit síť krajských pracovišť NPI se sítí krajských knihoven a dalších členů SDRUK.

Memorandum se zaměřuje na podporu spolupráce knihoven s regionálními pracovišti NPI a na prohlubování partnerství se školami a školskými zařízeními v oblasti neformálního vzdělávání dětí a mládeže. Dokument zdůrazňuje význam systémové spolupráce a propojení metodické podpory škol a knihoven v regionech, přičemž aktivity obou subjektů budou zaměřeny na naplňování cílů kurikulárních dokumentů, jako jsou RVP a ŠVP. Memorandum také podporuje integraci aktivit knihoven do celoživotního vzdělávání a osvětových činností.

Klíčovým nástrojem naplňování Memoranda je pracovní skupina složená ze zástupců obou institucí, která se bude věnovat konkrétním tématům, jako je rozvoj čtenářské, informační a digitální gramotnosti, využití digitálních technologií, podpora odbornosti specialistů na vzdělávání v knihovnách nebo společné financování projektů. Důraz je kladen na smysluplné využití knihoven jako vzdělávacích institucí, jejich začlenění do vzdělávacích dokumentů a na realizaci meziřesortních projektů zaměřených na rozvoj čtenářství, matematické gramotnosti a nadání.

Tato spolupráce přináší systémovou podporu rozvoje vzdělávání a posiluje roli knihoven jako klíčových partnerů ve vzdělávacím procesu, s cílem využít jejich potenciál v oblasti formálního i neformálního vzdělávání.

KNIHOVNY.CZ

V roce 2023 jsme pokračovali v rozvoji a podpoře platformy Knihovny.cz, která slouží jako centrální portál pro uživatele knihoven i pro knihovníky samotné. Hlavními body roku byly inovace a zlepšení klíčových funkcionalit portálu. Proběhla migrace oborových bran do nové verze VuFind 8, která přinesla lepší možnosti přizpůsobení a modernější uživatelské prostředí. Součástí této integrace bylo i začlenění služby Ptejte se knihovny, která doplnila nabídku informačních služeb dostupných přímo na portálu.

Velkým krokem vpřed byla také implementace služby Získej EDD, zaměřené na elektronické dodávání dokumentů. Testování a školení knihovníků v této oblasti přispělo k zajištění efektivního workflow mezi jednotlivými institucemi. Dále byl na portál integrován nový zahraniční index Summon, který od začátku roku 2023 nahradil dosavadní EDS. Tento přechod přinesl výrazné finanční úspory a současně zlepšil kvalitu linkování na plné texty článků, což uživatelům umožňuje efektivnější přístup k informacím.

Vedle technických inovací byla věnována pozornost také vzdělávání a marketingu. Portál Knihovny.cz se stále více zapojuje do vzdělávacích programů středních škol a krajské

knihovny spolupracují na jeho propagaci v regionech. Díky tomu se zvyšuje povědomí o funkcích portálu mezi širokou veřejností i odborníky. Významným přínosem byla také spolupráce s PR týmem Moravské zemské knihovny, která umožnila vytvořit nové multimediální materiály a zvýšit přítomnost portálu na sociálních sítích, včetně nově založeného Instagramu.

Rok 2023 byl tedy pro platformu Knihovny.cz rokem výrazného pokroku, který se promítl nejen do technických vylepšení, ale také do uživatelského komfortu a rozšíření služeb. Díky těmto změnám portál upevnil svou roli klíčového nástroje pro knihovny a jejich uživatele.

SDRUŽENÍ KNIHOVEN ČR
Mariánské nám. 98/1
110 00 Praha 1

REVIZNÍ ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ SDRUK ZA ROK 2023

Finanční prostředky byly přijímány a vydávány bezhotovostně přes FIO banka, a.s., nebo hotovostně přes pokladnu, část finančních prostředků je uložena na spořicí účet u Trinity Bank, a.s. Evidenci hospodaření zajišťovala účetní (DPP), která rovněž vypracovala účetní závěrku ke dni 31. 12. 2023.

Prostředky Sdružení byly použity v souladu s účelem a předmětem činnosti Sdružení. Nerozdělený zisk za období 2022–2023 navrhujeme převést do vlastního jmění. Daňové přiznání bude zpracováno a předáno Finančnímu úřadu pro Prahu 1.

VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ V ROCE 2023

Výnosy v Kč celkem:	3.509.872,50
Konference Knihovny současnosti 2023	778.024,53
Tržby za ostatní semináře (Akviz., bibliogr., Long Story Short, Strateg. plán., Bibl. Antiqua)	64.609,17
Konference RF knihoven	142.300,00
Nadace Vodafone – Digitální odysea	1.317.466,30
Přijaté členské příspěvky	540.550,00
Norské fondy	283.137,98
Státní dotace (VISK1, VISK3, K21)	365.995,53
Ostatní výnosy (úroky, kurzové rozdíly)	17.788,99

Náklady v Kč celkem:	3.390.620,41
Náklady na KKS 2023	771.721,56
Záznam z KKS (VISK1)	129.815,15
Konference RF knihoven	118.423,00
Norské fondy	314.599,05
Česko-německá spolupráce (VISK1)	225.236,42
Náklady na ostatní semináře (K21)	168.676,00
Nadace Vodafone	1.317.377,10
Licence ZOOM (VISK3)	15.370,86
Členské příspěvky UZS, EBLIDA	62.229,67
Ostatní režijní náklady	267.171,60
Stav vlastního jmění k 31.12.2023	1.630.095,76
Výsledek hospodaření za rok 2023	119.252,09
Peněžní prostředky v pokladně	10.532,00
Peněžní prostředky na účtech	4.045.344,61

Schválili členové revizní komise:

Ing. Jitka Hladíková, Ing. Radomíra Olšinová, Ing. Michal Kejzar

V Praze dne 5. 4. 2024

ZPRÁVY O ČINNOSTI SEKCI

SEKCE PRO AKVIZICI

Předseda: Mgr. Daniel Bechný

30. akviziční seminář SDRUK 2023

Havlíčkův Brod, 5.–6. října 2023

Denisa Szaffnerová, Daniel Bechný

Setkání akvizičních pracovníků knihoven se konalo 5. října 2023. Hlavním tématem semináře byla akviziční strategie v knihovnách. Druhé téma se zaměřilo na možnost využití umělé inteligence v knihovnách. Všechny účastníky konference tradičně přivítal předseda sekce pro akvizici SDRUK Daniel Bechný spolu s ředitelkou Krajské knihovny Vysočiny Jitkou Hladíkovou a ředitelkou Podzimního knižního veletrhu Markétou Hejkalovou. V úvodu opět nechybělo pozvání na večerní doprovodný program Listování ani pozvání

na letošní 33. Podzimní knižní veletrh Havlíčkův Brod, jako již tradiční součást programu semináře, probíhal následující den 6. října 2023.

Program semináře odstartovala Sára Jana Krpatová (Městská knihovna v Praze) s příspěvkem Akviziční strategie Městské knihovny v Praze – k čemu nám slouží a jak vznikla/vzniká. Kolegyně Krpatová nám z titulu své pozice vedoucí oddělení akvizice nejdříve představila své oddělení a poté se věnovala vysvětlení, v čem spočívá akviziční strategie MKP. Akviziční strategie (akviziční politika)¹ je přesně definovaný soubor zásad, který uplatňují při akvizici knihovního fondu v MKP a podle kterého se pracovníci řídí při doplňování knihovního fondu v MKP. V MKP mají jeden univerzální fond ve fyzické i elektronické podobě společný pro celou knihovní síť, určený pro všechny věkové a sociální skupiny. Zároveň budují specializované fondy, zejména pragensijní, hudební, výtvarný, divadelní a filmový. V centru jejich pozornosti je beletrie pro dospělé a beletrie pro děti a mládež. Jakožto příjemci

---

¹ Podle TDKIV se v případě akviziční strategie jedná o: „Soubor zásad uplatňovaných při doplňování knihovních fondů zohledňujících funkce a zaměření knihovny, profil knihovního fondu a potřeby uživatelů knihovny. Součástí akviziční politiky je identifikace akvizičních zdrojů, stanovení primárních a sekundárních způsobů akvizice, druhů, tematiky a čtenářského určení dokumentů a další kritéria pro získávání dokumentů do fondu knihovny.“ Viz https://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=KTD&ccl_term=wtr%3Dakvizi%C4%8Dn%C3%AD+strategie.

regionálního povinného výtisku budují rovněž konzervační fond, který je rozdělen na několik úrovní. Akvizice MKP je centrální pro celou síť poboček. Zvýšenou pozornost věnují beletrii a jejímu získávání pro rychlou katalogizaci do SK ČR.² Fond naučné literatury zaměřují na společenskovední obory, ostatní doplňují na populárně naučné úrovni s výjimkou specializovaných fondů a konzervačního fondu povinných výtisků. Kromě knih pořizují i další druhy dokumentů, včetně vydávání vlastních e-knih.³ Nezapomínají ani na cizojazyčnou literaturu. Snaží se o akvizici kvalitní produkce, komunikují, akceptují a sledují zájem čtenářů či počet rezervací. Akviziční strategii tvoří na základě několika vzorů/dokumentů. Existuje interní dokument Strategie MKP 2022+, z kterého vychází. Vytvořil ho tým pracovníků knihovny s výhledem na 5 let. V dokumentu jsou definovány akviziční zdroje v MKP. Profilace fondu MKP je vytvořena s využitím metody Konspektu. Při naplňování strategie se také spoléhají na své akviziční know-how a zkušenosti z praxe. Tvoří akviziční plán na určité období (jeden rok), který je dán akviziční politikou, akvizičním rozpočtem a akcemi v daném období.⁴ Na závěr přednášející shrnula, proč tvoří akviziční strategii a k čemu slouží, v jakých případech se o ni může opřít při jednáních či komunikaci

interní i externí a že dobrá strategie vždy jasně formuluje jak a proč knihovna svůj fond doplňuje.

Referát Akviziční politika Knihovny Ústeckého kraje, který si připravila vedoucí oddělení doplňování a zpracování fondu Denisa Szaffnerová, se stal vzhledem do současného stavu a přípravy akviziční strategie Knihovny Ústeckého kraje. V úvodu autorka seznámila posluchače s hlavními aktuálními změnami v knihovně: rebranding ze Severočeské vědecké knihovny Ústí nad Labem, p.o. (SVKUL) na Knihovnu Ústeckého kraje, p.o. (KÚK), nový depozitář a nové sídlo oddělení. V knihovně, která kromě půjčování dokumentů poskytuje funkční prostor pro celoživotní vzdělávání a setkávání se spoustou akcí pro všechny cílové skupiny uživatelů, se snaží i v akviziční politice jít s dobou a reflektovat všechny probíhající změny. Existuje [Koncepte Knihovny Ústeckého kraje na roky 2021–2024](#), ve které je v rámci 4. Strategického tématu – KULTURNÍ A ZNALOSTNÍ BOHATSTVÍ stanoven cíl: „Do roku 2024 nastavit funkční postup pro doplňování, zpracování a ochranu dokumentů, a to zejména s ohledem na regionální tematiku. [...]“⁵ Samostatným cílem pro stávající rok 2023 je aktualizovat strategii budování fondu a akviziční politiku KÚK

2 Projekt CENTRAL existuje od roku 2019. Viz <https://sdilenakatalogizace.cz/>.

3 Viz <https://www.mlp.cz/cz/katalog-on-line/eknihy/?KNIHOVNA=0>.

4 V průběhu roku se v plánu projevují realizace a podoba následujících akcí nebo projektů: CENTRAL, Cizojazyčná literatura, veletrhy Svět knihy a Frankfurtský knižní veletrh, vyhlášení cen Magnesia litera, akce Velký knižní čtvrtek, ediční plány nakladatelů aj.

5 Srv. str. 2: <https://www.knihovnauk.cz/wp-content/uploads/2021/07/koncepte-SVK-2021%E2%80%932024.pdf>.

zakotvit ve strategických dokumentech. Strategický dokument byl v době konání semináře rozpracován, proto přednášející přiblížila a podrobně vysvětlila jen některé hlavní kapitoly připravovaného dokumentu: obecné a specifické cíle dle jednotlivých oddělení, funkce a zaměření knihovny v minulosti a současnosti. V poslední době se kromě tradičních dokumentů snaží o rozšiřování fondu o nové prvky: Oddělení cizojazyčné literatury se obohatilo o Americkou knihovnu, nakupují se deskové hry, nástroje k práci v Polytechnické dílně, pomůcky pro osoby se znevýhodněním a nadané děti⁶ a nově se také například katalogizují zpětně regionální pohlednice. Kolegyně Šzaffnerová popsala akviziční plán jako stanovení způsobu doplňování knihovního fondu v určeném časovém období, který musí být vypracován podle vytvořeného profilu fondu a má určitou strukturu (úvod, analytická část, plánovací část, závěr). Akviziční plán není neměnný a je třeba ho pravidelně aktualizovat. Realizace akvizičního plánu je kromě financí závislá na nabídce trhu, ceně dokumentů, dostupnosti dokumentů a čtenářské poptávce. Vhodným prvkem akvizičního plánování je zahrnutí bibliodiverzity.⁷ V KÚK se

v tomto směru ve svém akvizičním plánu snaží o spolupráci akvizice s regionálními nakladateli v plnění NP a PV. Realizují přímý nákup z malých nezávislých nakladatelství, doplňují cizojazyčnou literaturu pro minority a též queer beletrii, podporují lokální autory vydáváním publikací, zajišťují služby a fond pro učitele v Poradenském a edukačním centru KÚK a především usilují o objektivní akvizici ve spolupráci s Akviziční skupinou KÚK.⁸

Třetí příspěvek s názvem Akviziční strategie Knihovny města Plzně: doplňování tradičních, netradičních a speciálních typů dokumentů nám přednesla vedoucí Oddělení nákupu a zpracování knihovních fondů Lenka Duchková. Seznámila nás v něm s akviziční strategií Knihovny města Plzně (KMP), veřejné univerzální knihovny působící na celém území města Plzně.⁹ Kolegyně ve svém příspěvku zmínila druhy dokumentů, které v akvizici doplňují tradičně, ale protože akviziční činnost knihoven již překročila hranice doplňování tradičních dokumentů a k těmto známým pojmům přibývají další typy dokumentů, zaměřila se na akvizici netradičních

---

6 Viz projekt Databáze učebních pomůcek <https://www.databazepomucek.cz/>.

7 O bibliodiverzitě jsme hovořili například při setkání o dva roky dříve. Srv.: 29. celostátní akviziční seminář, 14. října 2021 v Havlíčkově Brodě. Online. In: Sdružení knihoven České republiky v roce 2021. Sdružení knihoven ČR, 2022, s. 51. ISBN 978-80-86249-96-4. Dostupné z: https://sdruk.cz/wp-content/uploads/2022/11/Rocenka-SDRUK-2022_1.pdf. [cit. 2024-03-05].

8 Nové pojmenování pro nákupní komisi v rámci akvizičního workflow.

9 Knihovna má 12 knihoven s celotýdenním provozem, 12 malých poboček a Bibliobus. Fond knihovny obsahuje zhruba 500 000 svazků a roční přírůstek se pohybuje do 20 000 knihovních jednotek.

a speciálních typů dokumentů. Kromě knih, map, hudebnin a periodik doplňují deskové hry, grafické listy (sbírka regionálních kalendářů), filmy na DVD, AV média, elektronické čtečky, mobilní zařízení, soubory pracovních pomůcek (kufříky, baťůžky, loutky, hračky, hudební nástroje), brýle, tašky i deštníky. Specialitou knihovny je [Lekotéka](#)¹⁰, což jsou soubory didaktických a terapeutických pomůcek, hraček a her, které jsou určeny pro děti se specifickými potřebami nebo zdravotním handicapem, ale i pro seniory nebo uživatele se specifickými potřebami. Součástí fondu je též rozsáhlá sbírka poezie. Přestože nemají právo povinného výtisku, doplňují literaturu regionální v podobě literatury o Plzni a beletrie autorů, kteří v Plzni působili. Dále se kolegyně věnovala AV médiím (audioknihy) a podmínkám jejich půjčování v knihovnách, které je ukotveno v uzavřené kolektivní licenční smlouvě mezi Národní knihovnou ČR a kolektivními správci autorských práv OSA, DILIA a INTERGRAM z 2. ledna 2004.¹¹ V nabídce Hudební a internetové knihovny je přes 2 000 DVD s filmy a seriály, jejichž půjčování je založeno pouze na základě licenční smlouvy. V současnosti mají smlouvu s distributorem Magic Box. V knihovně samozřejmě nabízí

e-výpůjčky. Půjčování e-knih funguje v knihovně od roku 2014 prostřednictvím Palmknih (dříve e-Reading).¹² Závěrem přednášející poděkovala vybraným institucím, které různou formou pomáhají a usnadňují akviziční práci. A to Městské knihovně Praha za jejich e-knihy, Moravské zemské knihovně v Brně za projekty Česká knihovna a Cizojazyčná literatura a za [Databázi sérií](#) Městské knihovně Praha a Městské knihovně Česká Třebová.

Prezentaci Strategické plánování v knihovně a akviziční plán si připravilo autorské duo Kateřina Adamová z Vědecké knihovny v Olomouci (VKOL) a Ludmila Pohanková z Moravské zemské knihovny (MZK). Byla v ní podrobně a fundovaně shrnuta teorie týkající se základních principů strategického plánování knihoven. Na úvod bylo řečeno, že akviziční oddělení knihoven jsou nejdůležitější pracoviště, protože kvalita doplňování ovlivňuje kvalitu fondu a poskytovaných služeb. Dokumenty jsou „obchodním artiklem“ knihovny. Knihovny musí mít sepsanu akviziční politiku jako součást strategického plánu. Strategické plánování je proces, při kterém knihovna stanovuje, čeho chce v budoucnosti dosáhnout a jakým

10 Termín pochází ze švédštiny, skandinávské země byly průkopníky v půjčování hraček. Viz <https://knihovna.plzen.eu/sluzby/pro-deti-a-mladez/aktuality-pro-deti-a-mladez/lekoteka.aspx>.

11 Odkladná lhůta pro absenční půjčování se vztahuje na zvukové záznamy, od jejichž nabytí knihovnou uplynulo 9 měsíců. Přednášející položila do pléna otázku: Má tato smlouva v současné době ještě smysl? Není čas zahájit jednání se správci o zkrácení odkladné lhůty? Následně probíhala diskuse na toto téma. Srv.: https://ipk.npk.cz/legislativa/01_LegPod/autorske-pravo/ZvukPujcRozc.htm.

12 Zde vyvstala otázka vysokých cen e-knih pro knihovny a společného přístupu knihoven k jejich půjčování uživatelům.

způsobem toho dosáhne (definuje cíle a určuje prostředky). Zahrnuje formulaci poslání (mise) knihovny, analýzu současné pozice (nejčastěji formou SWOT analýzy vnitřního a vnějšího prostředí)¹³, stanovení priorit a prostředků. Jeho snahou je: popsat poslání knihovny, sdílené hodnoty a vizi; analyzovat silné a slabé stránky knihovny; porozumět vnějšímu prostředí, současným i budoucím potřebám uživatelů; zaměřit se na potenciální rozvojové oblasti; vytvořit takovou strategii, která poskytne výhodu knihovně a odliší ji od jiných knihoven; připravit programy a postupy pro implementaci; navrhnout zdroje pro zabezpečení aktivit; navrhnout způsoby monitorování a vyhodnocování. Výstupem těchto činností je strategický plán představující dlouhodobé cíle knihovny (obvykle v horizontu 3–5 let). V oblasti akvizice vyjadřuje současně i očekávané požadavky kladené na obsah fondu, tj. na úroveň, které by knihovna měla dosáhnout, a definuje akviziční politiku a profilaci fondu. V další části přednášky se přítomní seznámili s ukázkou ze Strategického plánu akvizice VKOL, klíčové priority 2021–2023 VKOL. Strategický plán je tedy jedním ze základních dokumentů knihovny a vyjadřuje její předpokládaný vývoj v následujících letech. Přednášející rozebrala všechny postupy při tvorbě obsahu strategie. Na příkladech jiných knihoven přiblížila stanovení poslání a vize knihovny, tvorbu situační analýzy doporučila

pomocí SWOT analýzy, stanovení cílů a volbu strategie SMART metodou, ukázala použití SWOT matice, detailně rozebrala vhodné postupy při implementaci a evaluaci. Pro perfektní plánování a naplnění cílů slouží tzv. strategický cyklus. Zmíněna byla Koncepce rozvoje knihoven, ze které by se při sestavování strategického plánu mělo vycházet. Na úplný závěr byl přiblížen obsah Strategie VKOL a její klíčové priority 2021–2023. Prezentace též obsahovala pravidla a teorii při sestavování akvizičního plánu.

Michal Záviška, ředitel Odboru doplňování fondů NK ČR, ve své prezentaci Akviziční strategie Národní knihovny ČR – Mýty, sny a realita představil obecně akviziční strategii NK ČR a zaměřil se na problematiku budování jednotlivých fondů NK ČR. Rámec akviziční politiky NK ČR je dán obecným obsahovým vymezením doplňování fondů, které stanoví statut NK ČR. V praxi to znamená, že knihovna systematicky doplňuje fond bohemikálních dokumentů vydaných v ČR (zejména na základě práva povinného výtisku), výběrově doplňuje fond zahraničních dokumentů z oblasti společenských věd, přírodních věd, kultury a umění, dále výběrově doplňuje fond historických dokumentů a dokumenty pro specializované fondy zejména z oboru slavistiky, knihovnictví a muzikologie. Fondy Národní knihovny ČR vznikaly v průběhu několika staletí

13 Poměrně přehledně je metoda SWOT popsána v kurzu Kreativní práce s informacemi Katedry informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity. Viz <https://kisk.phil.muni.cz/kreativita/temata/vizualizace-a-presentace-informaci/swot-analyza>.

a obsahují 6 miliónů svazků. Jedná se o nejrozsáhlejší fondy v České republice, jejichž celkový význam i hodnota jsou zcela ojedinělé v národním i mezinárodním měřítku. Strategie budování fondu NK ČR je také vyjádřena pomocí [metody Konspektu](#)¹⁴ – mezinárodního standardu pro popis a budování knihovních fondů a knihovních sbírek. Metodou Konspektu jsou tematicky zmapované 3 základní fondy (Národní konzervační fond, Univerzální knižní fond a Studijní fond). Pro všechny fondy využívají všechny způsoby akvizice. Stěžejní je povinný výtisk, dále nákup (nejvíce utratí za zahraniční publikace), výměna a dary. Každý fond NK ČR slouží k jiným účelům a na každý je aplikována jiná akviziční politika. Národní konzervační fond je určený pro další generace a je hlavně tvořen prvním exemplářem povinného výtisku. Univerzální knižní fond obsahuje druhý exemplář PV i nakupované publikace a je určený pro půjčování. Samostatný Fond 19. století má speciální časový charakter, ale stále probíhá doplňování deziderat. Konzervační fondy Hostivař obsahují speciální fondy, součástí jsou osobnostní knihovny (např. knihovna profesora Hejdánka). Studijní fond je běžný fond pro absenční půjčování. Rezervní fondy jsou určeny pro budoucí využití. Historické fondy jsou nejstarší fondy a akviziční politika zde také stále probíhá. Oborově specializované jsou fondy Studovny knihovnické literatury a Slovanské knihovny. Digitální knihovny

a Elektronické zdroje jsou významným zdrojem pro uživatele. Jejich akvizice se zvažuje individuálně dle různých kritérií. Jako každá knihovna i NK ČR se musí vyrovnávat s procesem změn a s problémy s hodnocením fondu při naplňování akviziční strategie. Vychází totiž nové typy dokumentů, vydávané dokumenty se přesouvají na nehmotné nosiče, dochází ke změnám v potřebách uživatelů a změnám v jejich chování. Dalším problémem je chronický nedostatek finančních prostředků na akvizici. Závěrem kolega Závěška upozornil na novou Strategii Národní knihovny ČR na 2024–2027¹⁵, která se právě vytváří a má být vedením knihovny představena v roce 2024. Na základě této strategie bude vytvořeno mnoho úkolů k akvizici, a to už budou konkrétní projekty, o kterých bude řeč v budoucnu.

Elektronická knihovna Biblio pro osoby se zdravotním postižením – Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana je název referátu dvojice autorek Jitky Kutmon a Markéty Meyerové z Knihovny a tiskárny pro nevidomé K. E. Macana (KTN). Vedoucí úseku knihovny Jitka Kutmon na úvod svého vystoupení představila [Knihovnu a tiskárnu pro nevidomé K. E. Macana](#) a dala kolovat výrobky KTN, které s sebou s kolegyní Meyerovou přivezly. KTN je národní kulturně-osvětová organizace pro nevidomé a slabozraké. Posláním

14 Viz: <https://konspekt.nkp.cz/>.

15 Tvoříme knihovnu. Národní!. Online. Praha: Národní knihovna ČR, 2024. ISBN 978-80-7050-797-1. Dostupné z: https://www.nkp.cz/soubory/ostatni/nkcr_strategie2024.pdf/. [cit. 2024-03-08].

KTN je zpřístupňovat nevidomým a těžce zrakově postiženým občanům informace i umělecké hodnoty, a to prostřednictvím Braillova slepeckého písma, zvukových záznamů, reliéfní grafiky a digitálních textů. Díky autorskému zákonu¹⁶ je KTN umožněno poskytovat služby na základě licence pro určitá užití díla ve prospěch osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení. V půjčovně knihovny jsou tyto služby: osobní výpůjčky, reprografie, prodej, objednávky, zásilková služba, rozvázková služba po Praze. V dílně a zvukových studiích se vyrábí digitalizované texty, Braillovým písmem tisknou publikace z oblasti krásné i odborné literatury, periodika, hudebniny, letáky, kalendáře, učebnice pro základní školy, ale také jazykové učebnice. Přímo pro své uživatele vyrábí a vydávají časopisy: Informace KTN v bodovém písmu, zvětšené černotiskové verzi a digitalizované podobě a ve zvukové podobě, Záškolák, Literární pohledy, Křesťanská orientace. **Biblio** je digitální internetová knihovna, kterou mají od r. 2009. Nabízí on-line vyhledávání všech dostupných titulů dle různých kritérií, objednávání titulů k výpůjčce nebo zakoupení, poslech a stahování digitálních zvukových nahrávek (MP3 souborů), stahování digitalizovaných textů. Digitální

knihovnu Biblio mohou využívat i knihovny a zpřístupňovat tak fondy KTN nevidomým a slabozrakým uživatelům. Stačí uzavřít s KTN smlouvu o spolupráci a vést agendu ověřování osob se zdravotním postižením. Šest knihoven již má plný přístup do fondů KTN: Knihovna města Hradce Králové, Knihovna Ústeckého kraje, Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Knihovna města Ostravy, Šmidigerova knihovna Strakonice, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje. Spolupráce na různé úrovni probíhá s dalšími 61 knihovnami, z toho jednou na Slovensku. Biblio lze tak využívat paušálně (celá produkce KTN, platba 1x ročně, cena se odvíjí od počtu obyvatel sídla knihovny), ale i jednotlivě ve formě fyzického nákupu, oprav či stahování. Nabízí se i další možnosti spolupráce: putovní fondy na míru, MVS tištěných knih / zvukových knih.¹⁷ Veškeré zasílání funguje zdarma formou slepecké zásilky. Knihovny, které se chtějí zapojit, jsou vítány.

Své druhé vystoupení, s názvem Typologie povinného výtisku – Výsledky dotazníkového šetření, věnoval Michal Závíška referování o probíhajícím průzkumu věnovaném povinnému výtisku (PV). Na úvod ve zkratce připomněl historii

16 §39a – Licence pro určitá užití díla ve prospěch osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení. Viz ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 8. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>.

17 Zde je nutné mít uzavřenou smlouvu.

povinného výtisku. Současný zákon o PV neperiodických publikací¹⁸ je platný od roku 1995 a PV periodických publikací od roku 2000.¹⁹ Zhruba od té doby knihovny i nakladatelé analyzují, co všechno spadá pod povinný výtisk. Typologie PV určitých speciálních dokumentů není úplně jasná. Nejen NK ČR, ale i ostatní příjemci PV z řad knihoven tak nemají jednotný pohled na výklad zákona. Další otázkou v této problematice je sporná vypovídací hodnota některých vydávaných dokumentů či různé možnosti jednotlivých knihoven při skladování a ochraně fondu. Kolega Závěška proto na konci roku 2022 vytvořil dotazník pro knihovny s právem PV. V dotazníku měl každý příjemce PV možnost se vyslovit ke všem typům dokumentů, které byly vybrány jako problematické. Po zpracování dotazníku by mělo být výsledkem určité doporučení, norma nebo vyhláška od MK ČR, která by vše upřesnila. Výsledky dotazníkového šetření jsme měli možnost shlédnout včetně komentářů. Graficky zpracované bloky otázek se týkaly podrobně a široce rozebraných typů dokumentů. Oslovené knihovny v odpovědích vyjadřovaly zájem o tyto dokumenty. Jednalo se například o křížovky (seriály, sudoku, osmisměrky, kombinované s dalším textem) a o různé druhy katalogů výstav, omalovánek, programy divadel, brožur, grafických

dokumentů (plakáty, pohlednice, kalendáře). Předmětem dotazníku bylo i různé „papírenské zboží“ (diáře s ISBN, zápisníky, písanky), šedá literatura (sborníky z konferencí s textem či abstrakty, adresáře, telefonní seznamy) a další speciální dokumenty, jako jsou například bibliofilie, dokumenty s 3D přílohami, periodika obcí, firemní oběžníky. Výsledky dotazníku jsou zpracovány v odborném materiálu, který probíhá připomínkovým řízením a diskutuje se v NK ČR. Po projednání materiálu s ostatními příjemci PV bude předložen na MK ČR.

S předposledním příspěvkem Umělá inteligence v akvizici jsme se dostali k dalšímu sledovanému tématu konferenčního dne. Připravil si jej Michael Fiala z Městské knihovny v Praze (MKP). Kolega přijel na seminář představit ideu a průběh projektu, který se zabývá možnostmi využití umělé inteligence (UI) v akvizici. Na úvod položil otázku „Co je umělá inteligence?“ a formou citátů, příkladů z běžného života a obecně známými definicemi přiblížil přítomným tuto problematiku. Přednášející se pozastavil nad rozdílem dvou pojmů: „knihovny v éře umělé inteligence“ a „umělá inteligence v knihovnách“. V MKP přemýšlí nad tím, jak je možné UI v knihovně využít, ať už pro vnitřní procesy, nebo v rámci služeb. Proto navázali spolupráci

18 ČESKO. Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. In: [Zákony pro lidi.cz \[online\]](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-37). © AION CS 2010–2024 [cit. 8. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-37>.

19 ČESKO. Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon). In: [Zákony pro lidi.cz \[online\]](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-46). © AION CS 2010–2024 [cit. 8. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-46>.

s firmou, která se věnuje programování UI a snaží se zrealizovat nápad do výsledného produktu, který by pomáhal při akvizici a predikoval potenciální vypůjčovatelnost titulů a ulehčil tím práci při rozhodování o nákupu pro 40 poboček. Programátoři čerpají nejen z katalogizačních dat, ale i z dat o vypůjčkách konkrétního titulu. V této fázi programování je nejdůležitější správně definovat cíle a postupy, díky kterým má UI pracovat a vytvořit výsledný produkt. Možné je porovnávat s půjčovností podobného titulu ve fondu nebo rovnou načíst již z katalogizovanou novinku. Vhodná data pro programování volí ve spolupráci s knihovnicí. Hlavním výstupem celé této funkce či prediktoru by mělo být vygenerované číslo počtu svazků, které by měli ideálně nakoupit. Kromě ideálního počtu nakoupených svazků by se zároveň generovalo i číslo ROI (jak se naplnila návratnost investice), půjčovatelnost v čase, půjčovatelnost na pobočkách. Zamýšlená služba UI je koncipovaná jako asistent akvizitéra, který poradí v hraničních věcech. Budoucnost tohoto prototypu ještě není jasná, je to ve finančně nákladném vývoji. Pokud by nevyšel tento typ pomocníka, jsou ještě další možnosti, kde by mohla UI v MKP pomáhat (např. expedice, relokace knižních jednotek).

V tématu umělé inteligence v knihovnách pokračoval i Antonín Pokorný, vedoucí oddělení akvizice Knihovny Univerzity Palackého, a v příspěvku s názvem Umělá inteligence v akvizici – hrozba nebo příležitost? představil způsoby, kterými lze umělou inteligenci zapojit do jednotlivých procesů souvisejících s akvizicí. Na úvod se zmínil o budoucích možnostech změn na pracovním trhu vzhledem k rychlému vývoji nástrojů a aplikací UI. Dále předvedl a ukázal na příkladech, jak testují a využívají Chat GPT zadáváním „promptů“²⁰ při přípravě podkladů pro práci v akvizici. Od rychlého zorientování a vyhledávání v textu a prohledávání bibliografických seznamů až k vytváření soupisů dat mohou technologie UI různým způsobem přispět k efektivnějšímu a rychlejšímu získávání nových informačních zdrojů. V akvizici je tak možné UI využít k přípravě podkladů, analýze využití fondu, zjišťování uživatelských potřeb, rozdělování rozpočtu, prediktivnímu modelování, zjednodušení administrativy a také ke konzultacím. Přednášející zmínil nejen příležitosti, ale i hrozby pro další rozvoj této oblasti. Diskutabilní jsou například otázky autorských práv, práva na soukromí, ekologické udržitelnosti či možné předpojatosti UI (náboženská,

---

20 Na definici „promptu“ jsme se zeptali přímo ChatGPT (gpt-3.5-turbo): „V oblasti umělé inteligence (AI) se slovo ‚prompt‘ často používá k označení textového vstupu, který je poskytnut modelu pro generování odpovědi nebo textu. Prompt je v podstatě začátek věty nebo instrukce, která slouží k řízení modelu při generování požadovaného výstupu. Prompt může obsahovat specifické požadavky na obsah nebo styl generovaného textu. Například, pokud chcete, aby model napsal básničku o přírodě, může být prompt: ‚Napiš básničku o kráse přírody.‘ Model potom použije tento prompt jako vodítko a snaží se generovat odpovědi, které jsou v souladu s tímto požadavkem. Design promptu je důležitým aspektem při práci s jazykovými modely a strojovým učením. Správně formulovaný prompt může pomoci modelu lépe porozumět zadání a generovat odpovědi, které jsou relevantní a přesně vyhovují požadavkům uživatele.“

genderová, politická). Záleží jen na knihovnách, jak uchopí šanci a možnosti využití UI v budoucnu a zda je pro ně umělá inteligence hrozbou nebo příležitostí.

Porada pro knihovny s právem povinného výtisku a nabídkové povinnosti

V minulém roce se v rámci sekce pro akvizici žádná porada pro knihovny s právem povinného výtisku a nabídkové povinnosti nekonala.

Pokud Vás napadají témata na rok 2024, je sběr příspěvků nebo otázek k problematice možný vždy na adrese bechny.daniel@svkpk.cz.

SEKCE PRO BIBLIOGRAFIÍ

Předsedkyně: Mgr. Eva Svobodová

Sekce pro bibliografii sdružuje bibliografy z členských knihoven SDRUK, ale i z dalších knihoven. V roce 2023 měla cca 40 členů. 34. zasedání sekce, které se konalo 11.–12. 4. 2023 v Moravské zemské knihovně, se účastnilo 34 bibliografů a dalších knihovníků. Účastníci byli prostřednictvím J. Kubíčka, L. Pokorné Korytarové a V. Malínka seznámeni s rozšířením projektu CERBI (noviny a časopisy)

o projekt ALKARO – almanachy, kalendáře a ročenky v programu NAKI III. Dále byl E. Svobodovou stručně shrnut Kooperační systém ANL, jak vyhodnocení za rok 2022, tak plánované projekty na rok 2023. Členové se také zabývali otázkou Kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografů, které se mělo konat na podzim 2023 na Slovensku. Za slovenskou stranu nebyl po personálních změnách v ŠVK v Banské Bystrici partner, který by mohl kolokvium realizovat, proto bylo rozhodnuto, že jej mimořádně uspořádá česká strana. Proběhl také metodický workshop, který vedl D. Veselý. Bylo dohodnuto, že krajské knihovny budou posílat do databáze ANL všechny záznamy z vlastní excerpce, včetně záznamů z obecních zpravodajů. Dále se D. Veselý věnoval pravidlům zápisu v jednotlivých polích bibliografického záznamu a zápisu údajů o recenzích. Na programu byl i příspěvek Databáze Slovník českých knihovníků za uplynulý rok, který prezentoval A. Brožek. V rámci doprovodného programu se uskutečnila exkurze do Knihovny Milana Kundery v MZK a také do nového depozitáře této knihovny.

Kooperační systém ANL

Na rok 2023 podalo a také realizovalo 14 knihoven (11 krajských a 3 knihovny AV ČR) projekty zaměřené na tvorbu analytických záznamů, které byly zasílány do databáze ANL. Zúčastněnými knihovnami bylo odpracováno 10 918 hodin a zpracováno 22 233 záznamů obohacených o jmenná a věcná metadata

ze 125 periodických titulů. Velký podíl excerpce zajišťují Knihovna Akademie věd, knihovna Historického ústavu AV ČR a knihovna Fyzikálního ústavu AV ČR, téměř 50 %. Celkový počet zpracovaných záznamů se proti roku 2022 mírně zvýšil (o 1 343). Koordinace projektů byla realizována pracovníky NK ČR. V rámci koordinace byla rozdělena excerpční základna a upravena podle zpracovatelských kapacit jednotlivých knihoven. Mezi další činnosti patřila metodická podpora. Průběžně pokračuje technická správa báze ANL v systému Aleph. Mimo knihoven zapojených v kooperativním projektu přispívalo do báze ANL dalších 10 producentů odborných databází, celkem tedy 24 institucí. V rámci této široké kooperace bylo za celý rok 2023 do báze ANL naimportováno 48 604 záznamů. K 31. 1. 2024 měla databáze ANL celkem 1 974 316 záznamů. Odkaz na plný text je uveden u 616 221 záznamů. V roce 2024 budou kooperativní projekty pokračovat v obdobném rozsahu jako v roce 2023, projekty podalo 14 institucí. Koordinaci a správu báze ANL budou provádět pracovníci NK ČR.

Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů

XXV. kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů se konalo mimořádně opět v České republice 15.–17. 10. 2023 v Červeném kostele ve Vědecké knihovně v Olomouci. Pro rok 2023 byla vybrána tato témata: 1) Regionální průmyslové

a technické památky, 2) Regionální folklor – proměny místní zvykové kultury, 3) Věda v regionu, 4) Zajímavá regionální periodika nebo Zajímavosti v regionálních periodikách. Přednesené příspěvky budou publikovány v e-sborníku, který pravidelně vydává SVK HK (<https://www.svkhk.cz/Pro-verejnost/E-knihy-vydane-SVK-HK.aspx>). Na programu byla také diskuse na téma budoucnosti bibliografických kolokvií v měnícím se nejen knihovnickém světě. Úvodní příspěvek do diskuse za českou stranu přednesla J. Kádnerová. Prezentace připomněla předcházející kolokvia od počátku až po současnost a pravidla pořádání. Příspěvky původně vycházely ve sbornících SDRUK ČR, později pouze v elektronickém sborníku (odkaz viz výše). Následně se rozvinula diskuse, jak pokračovat dále, neboť po úmrtí B. Snopkové kolokvia na slovenské straně nikdo nezaštiťoval, SAK se odmlčel. Účastníci ze Slovenska se vyjadřovali pro zachování kolokvií, mají zájem v tradici pokračovat. Je to příležitost setkávat se a vyměňovat si zkušenosti. Kolokvia hodnotili jako setkávání, která posilují česko-slovenské vztahy na poli knihovnictví a bibliografie. R. Večerek, ředitel Oravské knihovny Antona Habovštiaka, jako člen SAK, se uvolil téma kolokvií na jednání SAK přednést. Byl úspěšný a garantkou za slovenskou stranu se stala paní M. Domenová z ŠVK v Prešově. Ke kolokviím se vyjádřil i budoucí předseda Sekce SDRUK pro bibliografii J. Kaňka, ředitel Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně. Důležitý je pro něj prvek partnerství. Pořádání kolokvií hodně stojí na jednotlivých lidech, ale je třeba institucionální zajištění, ideálně

v rovině SDRUK – SAK. Důležitý je česko-slovenský rozměr, existující vazby, pravidelná a hluboká tradice. Celá diskuse je uvedena v zápisu z kolokvia na <https://sdruk.cz/odborne-sekce/sekce-pro-bibliografii/>.

Slovník českých knihovníků

Bibliografové se podílejí na plnění báze Slovník českých knihovníků (https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=SCK), kterou spravuje Knihovnický institut NK ČR. K 31. 12. 2023 bylo v této bázi uloženo 2 894 biografických hesel, z toho 351 bylo vytvořeno v roce 2023. Fotografie jsou vloženy u 703 medailonů. Bázi za rok 2023 navštívilo 5 444 (sessions) uživatelů.

SEKCE PRO HISTORICKÉ FONDY

RNDr. Bc. Iveta Ťulpíková

Konference Bibliotheca Antiqua 2024 – Vědecká knihovna v Olomouci & SDRUK

Mgr. Rostislav Krušínský

Ve dnech 15. a 16. listopadu 2023 proběhla konference Bibliotheca Antiqua. Po slavnostním otevření Červeného kostela se knihovně s novými prostory otevřely nové možnosti výstav, přednášek a také konferencí. S velkým potěšením se sem přesunuli účastníci 31. ročníku tohoto setkání nad historickými a vzácnými fondy.

Na konferenci participovalo celkem 52 účastníků z České republiky a Slovenska ze všech typů paměťových institucí – knihoven, muzeí a archivů. Nechyběli také zástupci několika univerzit a ústavů Akademie věd ČR. Účastníky srdečně přivítala RNDr. Bc. Iveta Ťulpíková, ředitelka Vědecké knihovny v Olomouci (VKOL), a popřála jim příjemný pobyt v Červeném kostele i v Olomouci samotné.

Kromě úvodního slova zaznělo na setkání 24 příspěvků. Ty se z větší části zabývaly rozborem kolekcí historických fondů ve fondech českých či slovenských knihoven. Další příspěvky

se zabývaly interpretací jednotlivých děl. Třetí část příspěvků tvořily výstupy z probíhajících výzkumů elektronických aplikací a jejich implementací v prostředí knihoven.

Z okruhu příspěvků zaměřených na rozbor kolekcí historických fondů zaujalo vystoupení autorek M. Ambrúžové Poriezové a E. Juríkové zkoumající Trnavika v českých a moravských fondech. Autorky sledují především produkci jezuitské akademické tiskárny v Trnavě v letech 1648–1773 a zastoupení této produkce v současných větších knihovnách v ČR. Vystoupení zároveň pomohlo oslovit kolegy napříč ČR s možností rozšířit průzkum o další, pro kolegyně dosud nedostupné instituce.

Z tematického i chronologického hlediska má v tomto oddílu výjimečné postavení studie J. Glonka. Příspěvek sleduje osudy knihovny sociálnědemokratického poslance Emila Basnera ve fondech VKOL a rekonstruuje jeden z mnoha zapomenutých poválečných příběhů. Basnerova knižní sbírka, která se stala po první světové válce součástí sbírek berlínské městské knihovny, obsahovala ve své celistvosti socialistické spisy z předbřeznového období, ranou anarchistickou literaturu, ale také všechny svazky zápisů ze sjezdů sociálnědemokratické strany nebo stranické časopisy a periodika. Mezi mimořádné tituly se bezesporu řadí také první vydání klíčového spisu Karla Marxe Kapitál. Autor se pokouší rekonstruovat transfer Basnerovy knihovny z tehdejší Říše do prostoru

Protektorátu Čechy a Morava. Stejně detailně potom řeší i otázku poválečných osudů této sbírky, uložení jejích svazků v podmínkách Státní vědecké knihovny v Olomouci i následnou částečnou repatriaci do Německé demokratické republiky v období 50. a 60. let 20. století. Svůj text autor opírá o výsledky původního výzkumu v rámci současného knižního fondu VKOL a naznačuje možnosti dalších nálezů patřících do zkoumané sbírky.

Nezvyklý vhled na žánrovou skladbu i budování šlechtických knihoven v uherském prostředí v období pozdního osvícenství a 19. století přináší příspěvek J. Cabadajové. V rámci svého vystoupení analyzovala autorka různé projevy a formy ženské péče o knižní fond v aristokratickém prostředí, a to na příkladu tří poměrně rozsáhlých šlechtických knižních fondů ve správě Slovenské národní knihovny. V rámci analýzy knižních kolekcí uherských rodů Aponyi, Zay a Csáky sledovala autorka vztah manželek uherských aristokratů k rodovým knižním sbírkám a jejich systematickému budování, a to nejen s ohledem na obsahovou skladbu fondu, ale rovněž v oblasti praktické péče a pořádání zmíněných sbírek.

Do tematické části zkoumající jednotlivá díla lze zařadit seznámení s dílem Bartolomea Scappiho v příspěvku P. Kubíčkové. V rámci poměrně detailního rozboru jednotlivých kapitol Scappiho díla se autorka věnovala zásadám a praxi raně novověké gastronomie. Upozorňuje na význam Scappiho

práce, která jako jedna z prvních renesančních kuchařek kombinovala vzájemné propojení textu a doprovodných ilustrací. Svůj rozbor provedla autorka na exempláři uloženém ve fondech VKOL, přičemž není bez zajímavosti, že provenienční přípisek na titulním listu řadí tuto poměrně opulentní italskou kuchařku do knihovny brněnského jezuitského noviciátu.

Do okruhu příspěvků věnovaných možnostem implementace digitálních aplikací do knihovědného prostředí lze zařadit studii M. Bobové. Autorka v rámci příspěvku prezentuje možnosti využití umělé inteligence v prostředí dějin knižní kultury, a to na příkladu aplikace Transkribus, vyvíjené univerzitou v Innsbrucku. Aplikace má zajistit automatickou transkripci digitalizované verze rukopisu a jeho převedení nejen do textové podoby, ale rovněž datového formátu. Využití aplikace není jen v paleografické rovině, autorka kromě hodnocení kvality přepisu testovala rovněž různé formy tematické analýzy získaných dat jako jsou místo vydání, rok vydání nebo jazyk knih.

Do tohoto tematické bloku lze zařadit rovněž text L. Novotného věnovaný úvahám nad využitím fenoménu karikatur deponovaných ve fondech VKOL. Autorovo zamyšlení má zcela reálné obrysy a nabízí vytvoření digitalizované databáze Galerie karikatur. Vzhledem k privilegovanému postavení Vědecké knihovny v Olomouci jakožto instituce,

která již od počátku 19. století disponuje právem povinného výtisku, nabízí autor využití a systémové zpracování jednoho z klíčových fondů této paměťové instituce. Projekt vychází z myšlenky databáze karikatur obsažených v periodickém tisku mapující celé 19. a první polovinu 20. století. Možnosti budoucí databáze autor ilustruje na vybraném souboru periodik a zkoumaný časoprostor omezuje na 5 politických okresů spadajících do národopisného regionu Haná v politicky, národnostně i společensky složitém období 1938–1948. Pravděpodobně nejdůležitější částí textu je zkoumání možných funkcionalit databáze karikatur a její využitelnosti pro badatelskou veřejnost.

Z 24 přednesených příspěvků jich bylo 18 zařazeno do sborníku z konference. Příspěvky nezařazené do tisku se týkaly zpravidla informací o probíhajících projektech, případně shrnovaly činnost jednotlivých institucí v uplynulém roce. Nově je sborník recenzovaný. Tato navenek nepatrná změna znamená bezesporu zvýšení kvality textů, stejně tak se zvyšuje atraktivita sborníku pro akademické pracovníky, pro které je vykazování publikační činnosti podmíněno recenzovaným či impaktovaným periodikem. Autorské honoráře byly proplaceny SDRUK, kterému za to patří velké poděkování.

Vědecká knihovna připravuje v obdobném formátu i 32. ročník konference. Červený kostel bude pro potřeby konference nachystán ve dnech 7.–8. listopadu 2024.

SEKCE PRO INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE

Předseda: prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

V roce 2023 byly základem činnosti sekce práce přispívající k rozvoji centrálního portálu českých knihoven Knihovny.cz, provoz a rozvoj serveru ObalkyKnih.cz a oblast digitalizace.

V průběhu roku 2023 zajišťoval SDRUK uzavírání smluv se zájemci o přistoupení k portálu Knihovny.cz. Členové SDRUK-IT se zapojili do práce expertního týmu portálu, některé z knihoven podaly do programu VISK projekty, řešící problematiku online registrací v knihovních systémech. KNAV zaštitila svým projektem činnost expertního týmu a Moravská zemská knihovna v Brně pak v rámci svého rozpočtu zajišťovala provoz a další rozvoj portálu.

Hlavní prioritou CPK byla příprava migrace katalogu MZK na portál Knihovny.cz. MZK tak bude první knihovnou, která svůj katalog bude provozovat čistě jako řez přímo na portálu. Aktuální podoba je dostupná na adrese <https://mzk.knihovny.cz>. Kromě zjednodušení správy katalogu MZK by mohla být dalším přínosem vyšší návštěvnost portálu. O obdobné řešení se zajímají i další české knihovny. Od 1. 1. 2023 jsme v rámci zahraničního indexu přešli na nový discovery systém Summon, který zvítězil ve výběrovém řízení. Kromě finanční úspory přinesl Summon výrazné zvýšení kvality linkování na plné texty článků. V roce 2022 jsme integrovali ve spolupráci s Národní

technickou knihovnou službu Získej EDD. Pracovníci odboru Knihovny.cz zajišťovali jako v předchozích letech školení a další vzdělávací aktivity. Realizovali jsme 17 školení a webinářů, jichž se zúčastnilo celkem 442 osob. Portál jsme propagovali také na akci DeCENTní slavnost – 100 let MZK jako národní instituce a na festivalu brněnských knihoven KnihKvíz 2023. Na konci roku 2023 bylo v portálu zapojeno 96 knihoven.

Tak jako v předešlém roce provozovala JVK v Českých Budějovicích server ObalkyKnih.cz.

Databáze aktuálně obsahuje přes 2,85 miliónu obálek (nárůst za rok 2023 o cca 220 000 obálek), 858 tisíc obsahů českých a zahraničních dokumentů (nárůst za rok 2023 o cca 63 000 obsahů) a 18 500 seznamů doporučené literatury (nárůst za rok 2023 o cca 3 500 obsahů). Dále poskytuje přes 756 tisíc anotací, 23,83 milionu hodnocení u 330 tisíc titulů, 8,6 tisíc komentářů, 62 tisíc fotografií autorit a cca 1,5 miliónu vygenerovaných citací dle normy ISO 690. Denně do databáze přibývá průměrně 500 dokumentů (cca 8 GB dat). Projekt ObalkyKnih.cz jako jeden z nejpřínosnějších projektů na národní úrovni využívá dnes již většina českých knihoven, ale i muzea, archivy a další instituce, 60 z nich do projektu také aktivně přispívá. Hlavní servery projektu jsou provozovány v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích, záložní servery jsou umístěny v Moravské zemské knihovně v Brně a v Centru vědecko-technických informací SR v Bratislavě.

Hlavními cíli rozvoje v roce 2023 bylo mimo průběžných technických změn a vylepšení zejména zvýšení dostupnosti formou failover provozu. Byly také prováděny kontroly a čištění dat a řada dalších činností zajišťujících spolehlivý provoz systému a jeho průběžnou aktualizaci. Do oprav se zapojila řada knihovníků z různých knihoven, kteří zkontrolovali na 527 000 záznamů.

V roce 2023 proběhl seminář k digitalizaci (nejen) pro krajské knihovny, doplněný tentokrát workshopem projektu EoD Open (1.–2. 11.). V rámci semináře byla diskutována témata týkající se digitalizace v knihovnách, rozvoje systému Kramerius a České digitální knihovny.

SEKCE PRO INFORMAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ UŽIVATELŮ

Předsedkyně: Ing. Radomíra Kodetová

Sekce vzdělávání v roce 2023 připravovala transformaci sekce s ohledem na novou koncepci vzdělávání knihovníků, strategické cíle SDRUKu či Koncepci rozvoje knihoven, ale hlavně v návaznosti na zahájená jednání pracovní skupiny s MŠMT ČR. Revize RVP stále probíhá, v současné době je možnost připomínkového řízení široké odborné veřejnosti. Na základě podepsaného memoranda o spolupráci s NPI

byla zahájena spolupráce na úrovni krajských knihoven s krajskými pracovišti dle možností jednotlivých krajů. Velmi dobré výsledky dosahují Ústí nad Labem, České Budějovice, Pardubice a Brno prostřednictvím KJM. V roce 2023 v některých knihovnách pokračovalo speciální vzdělávání českého jazyka pro uprchlíky z Ukrajiny, poradenská a psychologická pomoc.

Pro rok 2024 je naší prioritou aktivní zapojení do problematiky nově komunikovaného tématu digitální gramotnosti a digitálního občanství (Identita občana a Portál občana), které navazuje na mediální gramotnost a rozšiřuje získané kompetence pro život. Budeme si klást otázky: Jak mohou knihovny pomoci se vzděláváním knihovníků, učitelů a široké veřejnosti? Mohou se stát knihovny partnerem státu při digitální transformaci? Pokud ano, co je k tomu třeba? Pokud ne, co tomu brání? To vše ve spolupráci s dalšími zainteresovanými organizacemi – DIA (Národní digitální agentura), MPSV přes ÚP, MŠMT přes NPI – pomocí projektu „Jsem_v_kurzu?“ a dalších nástrojů, které vznikají na podporu této problematiky, jako např. speciální e-learningový kurz pro knihovníky, který vzniká na podnět ÚV ČR.

Cílem je zajistit a proškolit lektory ideálně v každé krajské knihovně a za pomoci krajských a regionálních metodiků posouvat informace až na úroveň minimálně profi městských knihoven. Tak by veřejnost měla možnost v poměrně širokém

spektu knihoven nalézt možnost vzdělávat se nebo získat poradenství a informace. Knihovníci by se tak mohli stát mentory digitálních kompetencí.

SEKCE PRO MĚSTSKÉ KNIHOVNY

Předsedkyně: Mgr. Martina Wolna

Long Story Short

V roce 2023 se v Olomouci uskutečnila konference Long Story Short s podtitulem Odvaha posouvat hranice. Byla to první knihovnická konference ve formátu TEDex. Konference přinesla nášup plný inspirativních příběhů lídrů z kultury i businessu. Konference významnou měrou přispěla i k síťování zaměstnanců napříč institucemi – knihovny, muzea, galerie, kulturní střediska.

Více o konferenci na <https://sdruk.cz/long-story-short/>.

Setkání členů sekce

Členové sekce, tzn. ředitelé městských knihoven, se setkali v dubnu a v prosinci. K tomu proběhlo několik on-line setkání, které inicioval některý z členů k projednání konkrétní problematiky.

Na jednáních probírali:

- Témata a potřeby pro vzdělávání,
- aktuální problémy členů a pomoc v jejich řešení,
- projednali nabídku spolupráce v projektu Spisovatelé do knihoven,
- změny ve FKSP a jejich implementace do provozu knihoven,
- možnosti, jak se podílet na aktivitách pořádaných SDRUKem,
- vzájemné sdílení zkušeností s pořádáním různých typů akcí a možnosti, jak je aktivizovat i v jiných knihovnách,
- Digiodysea – představení projektu Digitální odysea a možnosti zapojení dalších knihoven,
- zapojení členů jako garantů odborných sekcí konference Knihovny současnosti.

Chodov zdraví AI – vizionářská okénka

U příležitosti otevření nové Městské knihovny v Chodově se konal ve spolupráci s KISK MU seminář Chodov zdraví AI –

ZPRÁVA O ČINNOSTI SEKČÍ

vizionářská okénka. V rámci otevírání jsme společně připravili krátký odborný blok pro manažery a lídry knihoven, zaostřili pozornost na vize, směřování i snění a na to, jakou roli v tom může mít umělá inteligence.

https://www.facebook.com/sdrukcr/posts/312529708149438/?__rdr

Členové vyzdvihli především osobní profesní pomoc během celého roku, síťování a podporu.

SEKCE SDRUK PRO PR A MARKETING

Předseda: Mgr. Daniel Bechný

V uplynulém roce se konala dvě řádná setkání sekce SDRUK pro PR a marketing. První z nich se konalo ve dnech 25. až 26. května v Knihovně Ústeckého kraje v Ústí nad Labem (KÚK). Druhé jednání navazovalo na Konferenci Knihovny současnosti a proběhlo ve Vědecké knihovně v Olomouci (VKOL) od 14. do 15. září 2023. Jménem celé sekce děkuji hned v úvodu této zprávy ředitelkám Janě Linhartové (KÚK) a Ivetě Tulpíkové

(VKOL) za to, že nám nejen poskytly skvělé zázemí, ale že nám věnovaly svůj čas a své knihovny nám krátce představily.

První dvoudenní program zahrnoval pět přednášek²¹, které se věnovaly problematice sledování analytik chování návštěvníků knihovnických stránek, samotným webovým stránkám knihoven nebo třeba fenoménu FOMO v knihovnách.²²

Daniel Bechný ze Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje (SVKPK) se zabýval otázkou, zda je Google Analytics (GA) vhodným nástrojem pro knihovny, a v této souvislosti upozornil na nutnost správného nastavení cookies consent a souladu s GDPR. To se týká zejména nutného přechodu na novou verzi GA4, při němž se vypovídající hodnota statistik při důsledném nastavení tohoto nástroje stává mizivou. Hlavní příčinou je přenos souhlasu na klienta/čtenáře a dále nová modelace chování za použití umělé inteligence. Ke správnému modelování je třeba, mimo jiné, mít dostatečný počet dat, což nesplní téměř žádná knihovna v ČR. Upozornil i na jiné analytické nástroje, které reflektují nové legislativní požadavky lépe a podávají lepší výsledky.²³

21 Pokud jsme měli svolení autora, umístili jsme prezentaci na stránky Sdružení knihoven ČR, viz příslušný zápis z jednání sekce. Dostupné online: <https://sdruk.cz/odborne-sekce/sekce-pro-pr-a-marketing/>.

22 Akronym z anglického pojmenování „nemoci“ generace sociálních sítí – „Fear Of Missing Out“, česky „strach, že o něco přijdeme“.

23 Zejména pokud je knihovna schopna provozovat vlastní server a využít tak i otevřená řešení.

Veronika Hyblerová Trachtová z Městské knihovny v Praze (MKP) představila zkušenosti s nástrojem Google Analytics v Městské knihovně v Praze, kde se potýkají s výše uvedeným problémem odmítání souhlasu uživatelů. To vede k neúplným statistikám. V budoucnu proto plánují přechod na nástroj Kibana pro detailnější analýzu.

Roman Hájek ze Středočeské vědecké knihovny v Kladně se zaměřil na proces tvorby funkčního webu knihovny, který splňuje očekávání uživatelů. Přestože nám sdělil, že „Dokonalý web neexistuje. Smiřme se s tím,“ neznamená to, že máme na jeho tvorbu s poctivou přípravou rezignovat. Webová stránka je stále nejdůležitější nástroj komunikace knihovny. Zmínil postupně důležité kroky, technické a zákonné povinnosti a upozornil na momenty, které je třeba zvážit při zadávání veřejné zakázky. Představil také nástroj Figma, v němž byla zpracována i prezentace.

Milan Říský ze SVKPK popsal případovou studii úspěšného šíření značky projektu #plzeňskázločiny, včetně problémů, které se během kampaně s nečekaně silným zájmem veřejnosti vyskytly.

Lenka Hanzlíková z MKP se zabývala přínosem a úskalími uměleckého díla „Idiom“ umístěným ve vstupní hale MKP. Objekt se stal nečekaně turistickým cílem a zahltil tak vstup do knihovny davy turistů. Autorka se v příspěvku zamýšlela nad tím, zda zájem „Instaturistů“²⁴ přináší knihovně více výhod, nebo starostí.

Jan Černecký představil KÚK a činnost jejího oddělení komunikace, které tvoří momentálně tři zaměstnanci. Prezentoval úspěchy i výzvy, kterým oddělení čelí, jako je navazování vztahů s dalšími organizacemi, organizace a propagace větších akcí, spolupráce napříč odděleními a dokazování významu PR v knihovně. Zmínil také problémy s propagací běžných služeb, nastavením a udržováním jednotného vizuálního stylu, strategickým plánováním a říkáním „ne“ při snaze a požadavcích „dělat vše a hned“.

Co se stane, když se vám něco nepovede zcela podle vašich představ nebo když se vám to povede, ale zároveň rozladíte určitou skupinu lidí? V rámci druhého semináře se sekce zaměřila na tak zvané „fuckupy“ a jak se z nich poučit.

Jednání zahájili Milan Říský a Daniel Bechný ze SVKPK, kteří se podělili o zkušenosti ze zákulisí přípravy a hlavně následků

---

24 Pojem odkazuje k nejčastější metodě sdílení obsahu v rámci fenoménu FOMO na sociální síti Instagram. Spouštěcím mechanismem se však stal příspěvek na sociální síti TikTok. (POZOR: Před instalací aplikace sítě TikTok doporučujeme nejprve si přečíst následující text z webových stránek Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB): [https://nukib.gov.cz/cs/infoservis/hrozby/1941-aplikace-tiktok-predstavuje-bezpecnostni-hrozbu/.](https://nukib.gov.cz/cs/infoservis/hrozby/1941-aplikace-tiktok-predstavuje-bezpecnostni-hrozbu/))

debaty, která již dlouho hýbe politickým prostorem štěpíc jej na dva tábory. SVKPK si pozvala organizace Jsme fér a Aliance pro rodinu, aby zájemcům o dané téma v jedné společné debatě představily své pozice a naznačily, zda a jaký je možný kompromis, který by umožnil zrovnoprávnění homosexuálních párů v založení manželství. Vzhledem k tomu, že organizace Jsme fér odmítla vést debatu spolu s Aliancí pro rodinu, rozpadla se akce na dvě sezení, kdy samostatné vystoupení Aliance pro rodinu rozlítlo část sympatizantů s organizací Jsme fér. Někteří zástupci této skupiny se raději nedostavili ani na jednu debatu, přičemž rozhodně cítili potřebu se v online prostoru nějak vyjadřovat. Na příkladu této akce jsme ukázali na důležitost přípravy a nutnosti tvorby možných scénářů vývoje u společensky ožehavých témat, kdy knihovny přestávají být těmi „hodnými institucemi bez názoru“ a dostávají se do světa „názorových bublin“ a je jedno, na které straně. Obě strany totiž podléhají konfirmačnímu zkreslení a místo dialogu vedou často raději monolog. Součástí komunikačních manuálů institucí tak musí být vždy zmíněna i krizová komunikace. Následné vysvětlování totiž často nemá výrazný efekt.

Jan Černecký z KÚK navázal tematicky a seznámil nás s kauzou „Duhový měsíc“. Knihovna Ústeckého kraje se rozhodla připojit k celosvětové kampani LGBT Pride Month²⁵, aby tak vyjádřila, že je organizací, která nikoho nesoudí a je

otevřená všem bez rozdílu. Svým zapojením do kampaně LGBT Pride Month knihovna nezaujala stanovisko, jímž by určovala, co je správné či špatné, pouze vyjádřila svou podporu jedné komunitě, jejíž členové patří mezi její čtenáře a návštěvníky. Výsledkem bylo napadání knihovny, zejména v online prostoru, ze strany odpůrců LGBT a také spálení duhové vlajky, kterou knihovna vyvěsila. Politické hnutí PRO a facebooková skupina Ústecká regionka nakonec před knihovnou v době Duhového měsíce rozložily petiční stánek vyjadřující nesouhlas s podporou LGBT komunity. Vedle zvýšeného dosahu na sociálních sítích, přinesla tato akce důležitou zkušenost s krizovou komunikací. Kolega Černecký ve svém příspěvku poukázal na nutnost vyjádření jasného stanoviska knihovny k veřejnosti, zaměstnancům i zřizovateli, u něhož zdůraznil důležitost podpory.

Méně vyhrocený příspěvek od Lenky Hanzlíkové z MKP se týkal nově otevřené pobočky Velký mlýn. Po představení skvělého projektu, kdy došlo k téměř ideální spolupráci veřejného a soukromého sektoru, nám autorka prezentace nastínila i některé komunikační výzvy spojené s provozováním takovéto knihovny. V rámci společného projektu je nutné si vždy určit nejen jaký bude vizuál, ale také jeho tonalitu, která se může v představách dvou subjektů lišit. Komunikačním výzvám se nevyhne ani výsledná realita provozu. Soukromý sektor se

---

25 Kampaně známá též jako „měsíc hrdosti“ připadá obvykle na červen. Symbolem kampaně je duhová vlajka.

v mnoha ohledech liší od veřejné služby, a to nejen v chápání poskytovaných služeb, ale i v pravidlech, kterými se musí každá strana řídit.

K podobným problémům v komunikaci, a to dokonce v rámci jedné instituce, dospěla i Michaela Heloňová z VKOL, která nám představila činnosti oddělení pro Vzdělávání, vědu a marketing. Na příkladu doplňkového vizuálu a komunikačních materiálů nově zrekonstruovaného prostoru Červeného kostela²⁶ jsme si ukázali nutnost sjednotit a pojímat komunikaci vždy jasně a přehledně, zejména vůči svým uživatelům.

SEKCE PRO REGIONÁLNÍ FUNKCE

PhDr. Dana Petrášová

V roce 2023 probíhala činnost sekce standardně v úzké spolupráci se všemi krajskými metodičkami a metodiky a Knihovnickým institutem při Národní knihovně ČR.

V průběhu roku byla realizována dvě setkání – 9. 3. (fyzicky v Národní knihovně ČR) a 13. 12. (online), účast byla tradičně téměř 100 %. V rámci jednání zazněly informace o dění

a důležitých událostech nejenom v oblasti regionálních funkcí, ale též další důležitá témata rezonující na poli českého knihovnictví, mimo jiné např. knihovnická ocenění, NPO, statistiky, vzdělávání pracovníků v knihovnách, meziknihovní služby, aktualizace standardů VKIS, spolupráce s NPI, podpora digitální gramotnosti v návaznosti na digitalizaci státu apod. Důležitým specifickým cílem těchto setkání byla též výměna informací a zkušeností a sdílení příkladů dobré i špatné praxe. Na prosincovém setkání byla zahájena příprava plánovaného dvoudenního setkání krajských metodiků v Olomouci (duben 2024) a též byla otevřena diskuse o nabídce stáží pro začínající metodiky.

Činnost pracovní skupiny se z velké části zaměřila na přípravu celostátní konference Regionální funkce knihoven 2023, která proběhla 22.–23. listopadu 2023 v Pardubicích. Konference, které se zúčastnilo 200 osob, nabídla 23 příspěvků rozdělených do tří konferenčních bloků: Současnost regionálních funkcí, Technologie v knihovnách a Vzdělávání. Pro účastníky byly připraveny 3 doprovodné programy a 1 soutěž, do které věnovala ceny firma Albi. Většina účastníků byla s konferencí a jejím obsahem velmi spokojena nebo spokojena, nejlépe byl hodnocen blok Technologie v knihovnách. Konference mohla proběhnout díky laskavé podpoře partnerů: Albi, Ceiba, CoLibri, Tritius, Cosmotron,

---

²⁶ Srv. stránky VKOL <https://www.vkol.cz/> vs. Červený kostel <https://www.vkol.cz/cervenykostel>.

Verbis, TeamLibrary, Palmknihy, MediaCall, EMBA. Další ročník této již tradiční konference je plánovaný na rok 2025.

SEKCE PRO SLUŽBY

Mgr. Ivo Kareš

V roce 2023 se Sekce služeb primárně věnovala úkolu, který vzešel z jednání ÚKR – úprava sledovaných statistických údajů o knihovnách, s důrazem na Roční výkaz o knihovně Kult (MK)12-01. Proběhla celkem tři jednání sekce, z toho jedno společně s novou pracovní skupinou, vzniklou pro tento účel pod vedením I. Kareše. Úzká spolupráce při řešení těchto otázek byla navázána s Knihovnickým institutem NK ČR – referátem pro analýzu a koordinaci VKIS – s L. Macháčkovou a V. Richterem.

V dubnu 2023 proběhla první diskuse o statistických ukazatelích výkonu knihoven, jejich porovnání a interpretace. Před tímto online setkáním měli účastníci možnost podílet se na sdíleném dokumentu, kde se mohli vyjádřit, jak řeší sporné otázky vykazování statistických ukazatelů v jednotlivých knihovnách, např. vykazování fyzických návštěvníků, absenční výpůjčky a počet jejich prodloužení, vykazování prezenčních výpůjček, počet návštěvníků on-line služeb atp. Výsledkem jednání byly první návrhy na sjednocení hodnotících pravidel u výše uvedených sporných otázek.

V červnu 2023 následovalo jednání nové pracovní skupiny, zabývající se pouze problematikou statistiky – byly vytvořeny 4 skupiny, které si rozdělily jednotlivé oddíly Ročního výkazu o knihovně Kult a další diskuse probíhala v rámci těchto skupin. Zpravodajové jednotlivých skupin se sešli v září s výsledky a návrhy změn v Ročním výkazu.

Skupina 1 (Ivo Kareš) – Knihovní fond, Výpůjčky.

Skupina 2 (Tomáš Jandera) – Uživatelé, Elektronické služby.

Skupina 3 (Zuzana Hájková) – Další údaje – MVS, Vzdělávání, Akce knihoven.

Skupina 4 (Jan Doboš) – Zaměstnanci.

V listopadu 2023 proběhlo společné jednání Sekce pro služby a pracovní skupiny pro statistiku. Byl představen návrh úprav, vzniklý po následných konzultacích s Knihovnickým institutem a NIPOS. Na jednání ÚKR v listopadu 2023 došlo ke shodě na dalších úpravách.

Výhled na rok 2024

V roce 2024 Sekce SDRUK plánuje věnovat se opětovně MVS a Získej. V roce 2023 byly uskutečněny implementace Získej do jednotlivých knihovnických systémů.

SDRU K

**SDRUŽENÍ
KNIHOVEN ČR**

SDRUŽENÍ KNIHOVEN ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2023: ROČENKA

Redaktorka Veronika Chruščová
Jazyková korektura Jaroslava Bednářová
Grafická úprava Tomáš Rychlý

Vydavatel Sdružení knihoven ČR
Vyšlo v Praze v roce 2025
ISBN 978-80-53016-03-2